Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2026 m. vasario 12 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – SESV 49 straipsnis – Įsisteigimo laisvė – Taikymo sritis – Ekonominė veikla – Profesinių kvalifikacijų pripažinimas – Direktyva 2005/36/EB – 53 straipsnis – Kalbų mokėjimas – Nacionalinės teisės nuostatos, kuriose įtvirtinamas reikalavimas privačios ugdymo įstaigos mokytojams ir administracijos darbuotojams, kuriems tenka nuolat bendrauti su visuomene ir viešojo administravimo institucijomis, mokėti valstybinę kalbą – ESS 4 straipsnio 2 dalis – Valstybės narės nacionalinis savitumas – Valstybės narės oficialiosios kalbos apsauga ir puoselėjimas – Privati ugdymo įstaiga, vykdanti tarptautines ugdymo programas – Būtinumo sąlyga – Proporcingumo principas – Reikalavimas mokėti valstybinę kalbą, nustatytas be jokių išimčių ar reikalavimų sušvelninimo“

Byloje C-48/24

dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2024 m. sausio 24 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2024 m. sausio 25 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

VšĮ „Vilniaus tarptautinė mokykla“

prieš

Valstybinę kalbos inspekciją

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas F. Biltgen, Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas T. von Danwitz (pranešėjas), teisėjai I. Ziemele, A. Kumin ir S. Gervasoni,

generalinis advokatas N. Emiliou,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Lietuvos vyriausybės, atstovaujamos K. Dieninio, S. Grigonio ir V. Kazlauskaitės-Švenčionienės,

* Proceso kalba: lietuvių.

– Latvijos vyriausybės, atstovaujamos J. Davidoviča, K. Pommere ir S. Zābele,

– Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos E. M. M. Besselink ir M. K. Bulterman,

– Europos Komisijos, atstovaujamos L. Armati, G. Meeßen ir A. Steiblytės,

susipažinęs su 2025 m. liepos 10 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 49 straipsnio ir 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (OL L 255, 2005, p. 22), iš dalies pakeistos 2013 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/55/ES (OL L 354, 2013, p. 132) (toliau – Direktyva 2005/36), 53 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant VšĮ „Vilniaus tarptautinė mokykla“ (Lietuva) (toliau – VTM) ir Lietuvos valstybinės kalbos inspekcijos (toliau – VKI) ginčą dėl VTM nustatyto reikalavimo užtikrinti, kad jos mokytojai ir administracijos darbuotojai išlaikytų tam tikrą lietuvių kalbos mokėjimo lygį patvirtinantį egzaminą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 2013 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/55/ES, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo ir Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 dėl administracinio bendradarbiavimo per Vidaus rinkos informacijos sistemą (IMI reglamentas) (OL L 354, 2013, p. 132), 26 konstatuojamoji dalis suformuluota taip:

„Direktyvoje 2005/36/EB jau numatyta specialistų pareiga turėti reikiamus kalbos įgūdžius. Peržiūrėjus šios pareigos taikymą paaiškėjo, kad, visų pirma siekiant geriau užtikrinti pacientų saugumą, reikia aiškiau apibrėžti kompetentingų institucijų ir darbdavių vaidmenis. Kompetentingos institucijos turėtų galėti patikrinti kalbos mokėjimą po profesinių kvalifikacijų pripažinimo. Svarbu, kad specialistų, kurių veikla daro poveikį pacientų saugumui, kalbos įgūdžiai pagal Direktyvą 2005/36/EB būtų patikrinami prieš suteikiant specialistui teisę užsiimti profesine veikla priimančiojoje valstybėje narėje. Vis dėlto kalbos įgūdžių kontrolė turėtų būti pagrįsta ir būtina aptariamoms profesijoms ir ja neturėtų būti siekiama neįleisti specialistų iš kitų valstybių narių į priimančiosios valstybės narės darbo rinką. <...> Darbdaviai taip pat ir toliau turėtų atlikti svarbų vaidmenį darbo vietose tikrindami profesinei veiklai vykdyti būtiną kalbų mokėjimą“.

4 Direktyvos 2005/36 2 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nustatyta:

„Ši direktyva taikoma visiems valstybės narės piliečiams, įskaitant ir užsiimančius laisvomis profesijomis, pageidaujantiems savarankiškai arba pagal darbo sutartį užsiimti reglamentuojama profesija kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje jie įgijo savo profesinę kvalifikaciją.“

5 Šios direktyvos 53 straipsnio „Kalbų mokėjimas“ 1–3 dalyse nustatyta:

„1. Specialistai, kurių profesinė kvalifikacija pripažinta, turi mokėti kalbas, būtinas užsiimti profesine veikla priimančiojoje valstybėje narėje.

2. Valstybė narė užtikrina, kad 1 dalyje nustatytos pareigos atitikties įvykdymo kontrolę atliktų už tai atsakingos kompetentingos institucijos arba ji būtų vykdoma joms prižiūrint ir kad ši kontrolė apsiribotų priimančiosios valstybės narės vienos oficialiosios kalbos mokėjimo tikrinimu arba priimančiosios valstybės narės vienos administracinės kalbos mokėjimo tikrinimu, su sąlyga, kad ta administracinė kalba taip pat yra oficialioji Sąjungos kalba.

3. Pagal 2 dalį vykdomas tikrinimas gali būti paskirtas tuo atveju, jei profesija, kuria bus užsiimama, daro poveikį pacientų saugumui. Tikrinimas gali būti paskirtas ir kitų profesijų atžvilgiu, kai yra didelių ir konkrečių abejonių dėl tinkamo specialisto kalbos mokėjimo jam siekiant užsiimti pageidaujama profesine veikla.

Kalbos mokėjimą galima tikrinti tik po to, kai išduodama Europos profesinė kortelė pagal 4d straipsnį, arba atitinkamai po to, kai pripažįstama profesinė kvalifikacija.“

Lietuvos teisė

Lietuvos Respublikos Konstitucija

6 Lietuvos Respublikos Konstitucijos 14 straipsnyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos valstybinė kalba yra lietuvių kalba.

Valstybinės kalbos įstatymas ir Nutarimas Nr. 1688

7 1995 m. sausio 31 d. Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo Nr. I-779 (*Žin.*, Nr. 15-344, 1995; toliau – Valstybinės kalbos įstatymas) 2 straipsnyje įtvirtinta:

„Lietuvos Respublikos valstybinė kalba yra lietuvių kalba.“

8 Šio įstatymo 6 straipsnyje numatyta:

„Valstybės ir savivaldos institucijų, įstaigų, tarnybų vadovai, taip pat tarnautojai ir pareigūnai, policijos, teisėsaugos tarnybų, ryšių, transporto, sveikatos ir socialinės apsaugos bei kitų gyventojų aptarnavimo įstaigų vadovai, tarnautojai ir pareigūnai turi mokėti valstybinę kalbą pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytas kalbos mokėjimo kategorijas.“

9 Vadovaudamasi Valstybinės kalbos įstatymo 6 straipsniu, 2003 m. gruodžio 24 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 1688 „Dėl valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (Žin., Nr. 123-5618, 2003).

10 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos šio nutarimo (toliau – Nutarimas Nr. 1688) redakcijos 2–4 punktuose nustatyta:

„2. Pavesti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, viešųjų įstaigų, kurių savininkė ar dalininkė yra valstybė ar savivaldybės, regionų plėtros tarybų, gyventojų aptarnavimo įstaigų vadovams patvirtinti valstybės tarnautojų, valstybės pareigūnų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų bei kitų valstybės pinigų fondų, pareigybių, kurioms taikomos konkrečios valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos, sąrašus.

3. Rekomenduoti valstybės ir savivaldybių įmonių, asociacijų, įmonių, įstaigų ir organizacijų, išskyrus nurodytas šio nutarimo 2 punkte, vadovams nustatyti valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją pareigybėms, kurių aprašyme nustatytos bendravimo su asmenimis, dokumentų rengimo ar pildymo funkcijos, ir sudaryti šių pareigybių sąrašą.

4. Nustatyti, kad užsieniečiams, kuriems yra ar buvo suteikta laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje, įdarbinti valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos netaikomos 2 metus nuo laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje suteikimo šiems asmenims.“

11 Nutarime Nr. 1688 patvirtinto Valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų nustatymo ir jų taikymo tvarkos aprašo 2, 5, 6 ir 8 punktuose nustatyta:

„2. Valstybinės kalbos mokėjimo kategorija skirta asmens valstybinės kalbos mokėjimui įvertinti. <...>

<...>

5. Nustatomi šeši lietuvių kalbos mokėjimo lygiai (žemiausias – A1, aukščiausias – C2):

<...>

5.3. lietuvių kalbos mokėjimo B1 lygis „Slenkstis“ (savarankiškas vartotojas). Asmuo geba suprasti sakytinius ir rašytinius tekstus žinomomis temomis, kalbėti įvairiomis kasdienio gyvenimo ir darbo temomis, apibūdinti patirtį, įvykius, svajones, viltis, norus, trumpai nusakyti priežastis, paaiškinti nuomones ar planus, geba pildyti tipinių dokumentų formas, rašyti trumpus tekstus kasdienio gyvenimo ir darbo temomis, kurti paprastą rišlų tekstą įprastomis arba jam įdomiomis temomis. Taip pat geba suprasti sakytinę kalbą, rašytinį tekstą ir bendrauti;

6. Nustatomos trys valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos (žemiausia – pirmoji, aukščiausia – trečioji):

<...>

6.2 antroji valstybinės kalbos mokėjimo kategorija atitinka lietuvių kalbos mokėjimo B1 lygį (reikalavimai asmens lietuvių kalbos mokėjimui aprašyti Aprašo 5.3 papunktyje);

<...>

8. Antroji valstybinės kalbos mokėjimo kategorija taikoma švietimo, kultūros, sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir kitų sričių darbuotojams, valstybės tarnautojams ir valstybės pareigūnams, kuriems būtinas ne aukštesnis kaip aukštasis koleginis išsilavinimas, iki 2009 m. įgytas aukštesnysis išsilavinimas arba iki 1995 m. įgytas specialusis vidurinis išsilavinimas, jeigu jie darbo reikalais turi nuolat bendrauti su asmenimis ir (ar) pildyti tipinių dokumentų formas (išskyrus mokytojus, ugdančius valstybine kalba).“

Švietimo įstatymas ir Įsakymas Nr. V-774 „Dėl Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“

12 Pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms taikytinos redakcijos 1991 m. birželio 25 d. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 (*Lietuvos aidas*, Nr. 153-0, 1991; toliau – Švietimo įstatymas) 2 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad sąvoka „bendrasis ugdymas“ reiškia pradinį, pagrindinį ir vidurinį ugdymą.

13 Švietimo įstatymo 48 straipsnio 1 dalyje nustatytas asmenų, turinčių teisę dirbti mokytojais, sąrašas, o 3 dalyje nurodyta, kad 1 dalyje nurodyti mokytojai „privalo turėti švietimo ir mokslo ministro nustatytą kvalifikaciją“. Šio straipsnio 4 dalyje numatyta:

„Asmuo, kuris yra įgijęs kvalifikaciją valstybėje narėje arba Šveicarijos Konfederacijoje, kuriam [2008 m. balandžio 3 d. Lietuvos Respublikos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo Nr. X-1478 (Žin., Nr. 47-1747, 2008)] nustatyta tvarka pripažinta atitinkama kvalifikacija ir kuris atitinka šio straipsnio 1 ir 3 dalyse nustatytus reikalavimus, gali dirbti mokytoju Lietuvoje.“

14 Švietimo įstatymo 72 straipsnio „Užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programų vykdymas“ 1 ir 3 dalyse nustatyta:

„1. Užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų mokyklos (išskyrus aukštąsias mokyklas) Lietuvos Respublikoje steigiamos ir veikia šio įstatymo, Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ir kitų teisės aktų nustatytomis sąlygomis ir tvarka. Užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programos (išskyrus aukštojo mokslo studijų programas) gali būti vykdomos (stabdomos) Vyriausybės nustatyta tvarka gavus švietimo ir mokslo ministro rašytinį sutikimą.

<...>

3. Užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programos Lietuvos Respublikos mokyklose gali būti vykdomos ne lietuvių kalba. Asmenims, Lietuvoje baigusiems užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas, išduodami atitinkamų užsienio valstybių arba organizacijų pažymėjimai.“

15 Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministras, vadovaudamasis Švietimo įstatymo 48 straipsniu, priėmė 2014 m. rugpjūčio 29 d. įsakymą Nr. V- 774 „Dėl Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“ (TAR, Nr. 2014-11394, 2014). Pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos šio aprašo redakcijos 7 punkte nustatyta:

„Mokytojai, dirbantys pagal bendrojo ugdymo, profesinio mokymo ir neformaliojo švietimo programas, privalo mokėti lietuvių kalbą, jos mokėjimo lygis turi atitikti Valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų, patvirtintų [Nutarimu Nr. 1688], reikalavimus; <...>“

Nutarimas Nr. 649 „Dėl sutikimo vykdyti užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas (išskyrus aukštojo mokslo studijų programas) išdavimo, galiojimo sustabdymo ir galiojimo panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“

16 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos redakcijos 2012 m. birželio 6 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 649 „Dėl sutikimo vykdyti užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas (išskyrus aukštojo mokslo studijų programas) išdavimo, galiojimo sustabdymo ir galiojimo panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (*Žin.*, Nr. 66-3343, 2012) 26 punkte įtvirtinta:

„26. Sutikimo turėtojas, vykdydamas sutikime nurodytą užsienio valstybės ar tarptautinės organizacijos švietimo programą [(toliau – švietimo programa)], privalo:

26.1. <...> užtikrinti valstybinės kalbos mokėjimą pagal švietimo ir mokslo ministro patvirtintas bendrąsias programas;

26.2. užtikrinti mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų turimo išsilavinimo ir kvalifikacijos atitiktį [švietimo programoje] nustatytiems reikalavimams;

26.3. laikytis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimų;

26.4. priežiūrą atliekančios institucijos prašymu teikti dokumentus ir duomenis, susijusius su [švietimo programos] vykdymu, ir leisti juos tikrinti;

<...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

17 Lietuvos pilietės įsteigta privati ugdymo įstaiga VTM Lietuvoje veikia nuo 2004 m. Klostantis pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms, Suomijos pilietei priklausė 49,96 %, Danijos pilietei – 25,02 % ir Jungtinių Valstijų pilietei – 25,02 % tos įstaigos kapitalo.

18 VTM yra gavusi reikiamus administracinius leidimus anglų kalba vykdyti tarptautinio bakalaureato pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, taip pat tarptautinę Kembridžo vidurinio ugdymo AS/A lygio programą.

19 2022 m. gegužės 19 ir 25 d. VKI atliko patikrinimą, kaip VTM laikosi Valstybinės kalbos įstatymo ir Nutarimo Nr. 1688 reikalavimų. Atlikus patikrinimą nustatyta, kad 18 VTM darbuotojų (t. y. direktorė, jos pavaduotoja ugdymui, socialinė pedagogė ir 15 mokytojų) nėra išlaikę egzamino pagal antrąją valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją, kaip numatyta Nutarime Nr. 1688, arba nėra pateikę reikiamų dokumentų. Iš šių 18 darbuotojų 5 buvo valstybių narių, o 13 – trečiųjų šalių piliečiai.

20 Šiomis aplinkybėmis 2022 m. gegužės 26 d. nurodymu VKI pareikalavo VTM užtikrinti, kad minėti darbuotojai iki 2023 m. vasario 2 d. išlaikytų tą kalbos egzaminą, taip pat įpareigojo iki 2023 m. vasario 9 d. apie tai informuoti kompetentingą instituciją. VKI taip pat informavo VTM, kad, neįvykdžius šių reikalavimų, mokyklai bus taikomos sankcijos Lietuvos teisės aktuose nustatyta tvarka (toliau – 2022 m. gegužės 26 d. nurodymas).

21 VTM pateikė skundą Vilniaus apygardos administraciniam teismui, prašydama panaikinti 2022 m. gegužės 26 d. nurodymą.

22 Kai 2022 m. lapkričio 17 d. sprendimu šis skundas buvo atmestas, VTM padavė apeliacinį skundą Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, o šis pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

23 Tas teismas visų pirma siekia išsiaiškinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija patenka į SESV 49 straipsnio taikymo sritį. Šiuo klausimu jis pažymi, kad, nors VTM Lietuvoje įsteigė tos šalies pilietė, dalis jos kapitalo priklauso kitų valstybių narių piliečiams. Jis taip pat nurodo, kad VTM ugdymo programas vykdo už atlygį. Be to, darant prielaidą, kad minėta situacija patenka į SESV 49 straipsnio taikymo sritį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Lietuvos teisės aktuose įtvirtintas įsisteigimo laisvės apribojimas atitinka privalomuosius bendrojo intereso pagrindus ir proporcingumo principą, taip pat, be kita ko, pabrėžia, kad tuose teisės aktuose nenumatyta jokių juose įtvirtinto kalbos reikalavimo išimčių. Galiausiai jis kelia klausimą, ar pagal Direktyvą 2005/36 tokį reikalavimą galima taikyti reglamentuojama profesija besiverčiantiems tarptautinės mokyklos (kaip antai VTM) darbuotojams.

24 Šiomis aplinkybėmis Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [SESV] 49 straipsnį reikia aiškinti taip, kad į jo reglamentavimo sritį patenka nacionalinėje teisėje nustatytas reikalavimas mokėti valstybinę kalbą, taikomas tarptautinę vidurinio ugdymo programą, tarptautinio bakalaureato pagrindinio ir pradinio ugdymo programas vykdančios privataus fizinio asmens įsteigtos ugdymo įstaigos administracijos darbuotojams ir mokytojams?

2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar [SESV] 49 straipsnis aiškintinas taip, kad juo draudžiamas toks, kaip pagrindinėje byloje taikytinas, nacionalinis teisinis reguliavimas, pagal kurį reikalavimas mokėti valstybinę kalbą yra taikomas be jokių išimčių, pirma, visiems mokytojams, dirbantiems privataus fizinio asmens įsteigtoje tarptautinę vidurinio ugdymo programą, tarptautinio bakalaureato pagrindinio ir pradinio ugdymo programas vykdančioje ugdymo įstaigoje, ir, antra, tokios ugdymo įstaigos administracijos darbuotojams, neatsižvelgiant į <...> atitinkamos ugdymo įstaigos veiklos specifiškumą lemiančias aplinkybes?

3. Ar [Direktyvos 2005/36] 53 straipsnis aiškintinas taip, kad pagal jį draudžiamas toks, kaip pagrindinėje byloje, taikytinas nacionalinis teisinis reguliavimas, pagal kurį reikalavimas mokėti valstybinę kalbą yra taikomas be jokių išimčių visiems mokytojams, dirbantiems privataus fizinio asmens įsteigtoje tarptautinę vidurinio ugdymo programą, tarptautinio bakalaureato pagrindinio ir pradinio ugdymo programas vykdančioje ugdymo įstaigoje, neatsižvelgiant į <...> atitinkamos ugdymo įstaigos veiklos specifiškumą lemiančias aplinkybes?“

Dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo

25 Lietuvos vyriausybės teigimu, prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas, nes pagal Lietuvos teisę privačios ugdymo įstaigos (kaip antai VTM), vykdančios tarptautinę vidurinio ugdymo programą, taip pat tarptautinio bakalaureato pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, mokytojams netaikomas reikalavimas mokėti lietuvių kalbą. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai visiškai nesusiję su pagrindinės bylos faktinėmis aplinkybėmis ir dalyku, o Sąjungos teisės išaiškinimas pagal šiuos klausimus nėra reikalingas sprendimui šioje byloje priimti.

26 Šiuo klausimu reikia priminti, kad nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytas faktines aplinkybes ir teisinius pagrindus, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija neturėtų būti paneigta prieš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktą nacionalinės teisės aiškinimą nukreiptais argumentais, nes tos teisės aiškinimas ir taikymas priklauso tik nacionalinio teismo jurisdikcijai (šiuo klausimu žr. 2018 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *OTP Bank ir OTP Faktoring*, C-51/17, EU:C:2018:750, 41 punktą).

27 Be to, atsakydamas į 2024 m. gruodžio 12 d. Teisingumo Teismo prašymą pateikti informacijos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, išsamiai išanalizavęs nacionalinės teisės nuostatas, patvirtino, kad visi mokytojai ir administracijos darbuotojai, kuriems tenka nuolat bendrauti su visuomene ir viešojo administravimo institucijomis, atsakingomis už ugdymo įstaigas (kaip antai VTM), privalo mokėti lietuvių kalbą.

28 Vadinasi, šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

29 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis taikomas valstybėje narėje įsteigtai privačiai ugdymo įstaigai, kurioje kitos valstybės narės piliečiai turi kapitalo, kai ji įsisteigimo valstybėje narėje vykdo tarptautinę vidurinio ugdymo programą, taip pat tarptautinio bakalaureato pradinio ir pagrindinio ugdymo programas.

30 Šiuo klausimu SESV 49 straipsnio antroje pastraipoje nurodyta, kad įsisteigimo laisvė apima ir teisę imtis savarankiškai dirbančių asmenų veiklos bei ja verstis, taip pat steigti ir valdyti įmones, būtent bendroves ar firmas, apibūdintas SESV 54 straipsnio antrojoje pastraipoje, tomis pačiomis sąlygomis, kurios įsisteigimo šalies teisės aktuose nustatytos jos pačios subjektams, ir laikantis kapitalui skirto skyriaus nuostatų.

31 Pagal suformuotą jurisprudenciją sąvoka „įsisteigimas“, kaip ji suprantama pagal SESV, yra labai plati; pagal ją valstybės narės pilietis turi galimybę nuolat ir nepertraukiamai dalyvauti valstybės narės, kuri nėra jo kilmės valstybė, ekonominiame gyvenime ir gauti iš to naudos (2024 m. spalio 4 d. Sprendimo *Lietuva ir kt. / Parlamentas ir Taryba (Judumo paketas)*, C-541/20–C-555/20, EU:C:2024:818, 363 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

32 Ši sąvoka apima faktinį ekonominės veiklos vykdymą neribotą laiką per nuolatinę buveinę priimančiojoje valstybėje narėje. Taigi ji reiškia, kad atitinkamas veiklos vykdytojas turi būti realiai įsteigtas šioje valstybėje ir joje faktiškai vykdyti ekonominę veiklą (2024 m. spalio 4 d. Sprendimo *Lietuva ir kt. / Parlamentas ir Taryba (Judumo paketas)*, C-541/20–C-555/20, EU:C:2024:818, 364 punktas).

33 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog situacija, kai vienos valstybės narės pilietis įsigyja kitoje valstybėje narėje įsteigtos bendrovės kapitalo, o tai jam leidžia daryti aiškią įtaką šios bendrovės sprendimams ir nulemti jos veiklą, patenka į įsisteigimo laisvės taikymo sritį (šiuo klausimu žr. 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 46 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

34 Šiuo atveju neginčijama, kad Lietuvoje įsteigtos VTM, kuri joje nuolat ir nepertraukiamai vykdo ugdymo veiklą, 2022 m. gegužės 26 d. nurodymo priėmimo dieną 49,96 % kapitalo priklausė Suomijos pilietei, o 25,02 % kapitalo – Danijos pilietei, todėl iš esmės šios pilietės galėjo daryti aiškią įtaką šios ugdymo įstaigos sprendimams ir veiklai (pagal analogiją žr. 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Truck Center*, C-282/07, EU:C:2008:762, 28 ir 29 punktus).

35 Darytina išvada, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija gali patekti į SESV 49 straipsnio taikymo sritį, jeigu, remiantis šio sprendimo 31 punkte nurodyta jurisprudencija, bus nustatyta, kad VTM faktiškai vykdo ekonominę veiklą per savo padalinį, esantį Lietuvoje.

36 Vis dėlto, nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimų tik dėl to, kaip reikėtų aiškinti SESV 49 straipsnį, Nyderlandų vyriausybė mano, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamą situaciją reikėtų vertinti atsižvelgiant į SESV 45 straipsnį, nes VTM darbuotojams keliamas reikalavimas mokėti lietuvių kalbą.

37 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad, kai nacionalinė priemonė tuo pačiu metu yra susijusi su keliomis pagrindinėmis laisvėmis, Teisingumo Teismas ją nagrinėja iš esmės tik vienos iš minėtų laisvių atžvilgiu, jei remiantis bylos aplinkybėmis paaiškėja, kad kitos yra tik antrinės, palyginti su pirmąja, ir gali ją papildyti. Siekiant nustatyti svarbiausią pagrindinę laisvę, reikia atsižvelgti į atitinkamų teisės nuostatų dalyką, o prireikus – ir į faktines pagrindinės bylos aplinkybes (šiuo klausimu žr. 2020 m. birželio 11 d. Sprendimo *KOB*, C-206/19, EU:C:2020:463, 23 ir 25 punktus, taip pat 2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 50 ir 51 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

38 Be to, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad nors nustatyta, jog SESV 45 straipsnyje numatytomis laisvo judėjimo teisėmis naudojasi darbuotojai, šio straipsnio formuluotė visiškai nereiškia, kad jomis negali remtis kiti asmenys (visų pirma – darbdaviai). Tam, kad darbuotojų teisė būti įdarbintiems ir dirbti nepatiriant diskriminacijos būtų veiksminga ir naudinga, darbdaviai taip pat turi turėti teisę juos įdarbinti, laikydamiesi laisvą darbuotojų judėjimą reglamentuojančių normų (šiuo klausimu žr. 1998 m. gegužės 7 d. Sprendimo *Clean Car Autoservice*, C-350/96, EU:C:1998:205, 19 ir 20 punktus ir 2012 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Caves Krier Frères*, C-379/11, EU:C:2012:798, 28 punktą).

39 Pažymėtina, kad dėlto skundą pagrindinėje byloje VTM pateikė savo iniciatyva, o iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad 2022 m. gegužės 26 d. nurodymas, dėl kurio jis pateiktas, buvo skirtas ne 18 atitinkamų darbuotojų, o pačiai VTM (ši aplinkybė nebuvo užginčyta ir Teisingumo Teismui pateiktose pastabose), nes VKI tvirtino, kad ta įstaiga neįvykdė savo pareigos užtikrinti, kad jos darbuotojai atitiktų nacionalinės teisės aktuose numatytą reikalavimą

mokėti lietuvių kalbą. Iš tiesų pagal juos asmuo, turintis sutikimą vykdyti užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas, privalo, be kita ko, užtikrinti valstybinės kalbos mokėjimą pagal švietimo ir mokslo ministro patvirtintas bendrąsias programas, užtikrinti, kad mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų turimas išsilavinimas ir kvalifikacija atitiktų švietimo programoje nustatytus reikalavimus, laikytis Švietimo įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimų, priežiūros institucijų prašymu pateikti joms dokumentus ir duomenis dėl švietimo programos vykdymo, taip pat leisti juos patikrinti.

40 Galiausiai prašyme priimti prejudicinį sprendimą nenurodyta, kad VTM nacionaliniame teisme rėmėsi teise įdarbinti darbuotojus, laikantis laisvą darbuotojų judėjimą reglamentuojančių normų.

41 Taigi, įvertinus pagrindinėje byloje nagrinėjamų nacionalinės teisės nuostatų, taip pat pagrindinės bylos dalyką, pastarąjį reikėtų nagrinėti atsižvelgiant į SESV 49 straipsnį.

42 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog aukštojo mokslo studijų organizavimas už atlygį yra į SESV trečiosios dalies IV antraštinės dalies 2 skyriaus, skirto įsisteigimo teisei, taikymo sritį patenkanti ekonominė veikla, jeigu ją nuolat ir nepertraukiamai vykdo vienos valstybės narės pilietis kitoje valstybėje narėje per savo pagrindinę ar antrinę buveinę pastarojoje valstybėje narėje (2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 52 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Kadangi ugdymo veiklos pripažinimas ekonomine veikla priklauso nuo to, ar pamokos vykdomos už atlygį, o ne nuo atitinkamos ugdymo pakopos, ši jurisprudencija pagal analogiją taikoma pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programoms, vykdomoms už atlygį vienoje valstybėje narėje įsteigtos privačios ugdymo įstaigos, kurioje kitos valstybės narės pilietis turi kapitalo, leidžiančio jam daryti aiškią įtaką tos įstaigos sprendimams ir nulemti jos veiklą.

43 Taigi šiuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išnagrinėti, ar VTM ugdymo programas vykdo už atlygį.

44 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti: SESV 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis taikomas valstybėje narėje įsteigtai privačiai ugdymo įstaigai, kurioje kitos valstybės narės pilietis turi kapitalo, leidžiančio jam daryti aiškią įtaką tos įstaigos sprendimams ir lemti jos veiklą, kai ši įstaiga įsisteigimo valstybėje narėje už atlygį vykdo tarptautinę vidurinio ugdymo programą, taip pat tarptautinio bakalaureato pradinio ir pagrindinio ugdymo programas.

Dėl antrojo klausimo

45 Pirmiausia reikia pažymėti, kad pagal Lietuvos teisės aktus privačios ugdymo įstaigos įpareigojamos tikrinti, ar jų mokytojai ir administracijos darbuotojai, kuriems tenka nuolat bendrauti su visuomene ir viešojo administravimo institucijomis, moka lietuvių kalbą pagal antrąją kalbos mokėjimo kategoriją, t. y. ar šie asmenys geba, be kita ko, suprasti sakytinius ir rašytinius tekstus žinomomis temomis, kalbėti įvairiomis kasdienio gyvenimo ir darbo temomis, taip pat kurti paprastą rišlų tekstą.

46 Taigi antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad tuomet, kai jis taikomas, draudžiamos valstybės narės teisės aktų nuostatos, pagal kurias privati ugdymo įstaiga, tarptautinę vidurinio ugdymo programą, taip pat tarptautinio bakalaureato pradinio ir pagrindinio ugdymo programas vykdanti ne šios valstybės narės valstybine kalba, privalo tikrinti,

ar jos mokytojai ir administracijos darbuotojai, kuriems tenka nuolat bendrauti su visuomene ir viešojo administravimo institucijomis, atitinka reikalavimą vidutiniu lygiu mokėti šią valstybinę kalbą.

Dėl SESV 49 straipsnyje užtikrinamos laisvės apribojimo buvimo

47 Pagal SESV 6 straipsnį Sąjungos kompetencijai priklauso remti, koordinuoti ar papildyti valstybių narių veiksmus, be kita ko, švietimo srityje. Nors Sąjungos teisė neriboja šios valstybių narių kompetencijos nustatyti, viena vertus, mokymo turinį ir švietimo sistemos organizavimą, bei gerbia jų kultūrų ir kalbų įvairovę ir, kita vertus, profesinio mokymo turinį ir organizavimą, kaip matyti iš SESV 165 straipsnio 1 dalies ir 166 straipsnio 1 dalies, tai nepaneigia to, kad naudodamosi šia kompetencija valstybės narės turi laikytis Sąjungos teisės, ypač jos nuostatų, susijusių su įsisteigimo laisve (2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 58 ir 59 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

48 Šiuo atžvilgiu SESV 49 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta, kad, vadovaujantis SESV trečiosios dalies IV antraštinės dalies 2 skyriaus nuostatomis, vienos valstybės narės nacionalinių subjektų įsisteigimo laisvės kitos valstybės narės teritorijoje apribojimai uždraudžiami. Įsisteigimo laisvės apribojimu laikomos visos priemonės, kurios draudžia, daro mažiau patrauklų SESV 49 straipsnyje nustatytos laisvės įgyvendinimą arba trukdo ją įgyvendinti (2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 60 ir 61 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

49 Nagrinėjamu atveju kitų nei Lietuvos Respublika valstybių narių piliečiai gali įsisteigti jos teritorijoje ir privačioje ugdymo įstaigoje vykdyti ugdymo programas ne lietuvių kalba, tačiau norint pasinaudoti tokia galimybe iš esmės būtina laikytis galiojančiuose teisės aktuose įtvirtinto kalbos reikalavimo. Kaip tik todėl, kad šio reikalavimo nebuvo laikomasi, VKI 2022 m. gegužės 26 d. nurodymu įpareigojo VTM užtikrinti, kad jos mokytojai ir administracijos darbuotojai, kuriems tenka nuolat bendrauti su visuomene ir viešojo administravimo institucijomis, patvirtintų mokantys lietuvių kalbą pagal antrąją kategoriją.

50 Pagrindinėje byloje nagrinėjamose nacionalinės teisės nuostatose yra suvaržymų, kuriais gali būti apribotas tinkamos kvalifikacijos darbuotojų įdarbinimas, todėl kitų valstybių narių piliečiams gali tapti mažiau patrauklu Lietuvoje steigti ir valdyti ugdymo įstaigą, siekiant vykdyti ugdymo programas ne lietuvių kalba, o tai reiškia įsisteigimo laisvės apribojimą.

Dėl pagal SESV 49 straipsnį užtikrinamos laisvės apribojimo pateisinimo

51 Pagal suformuotą jurisprudenciją įsisteigimo laisvės apribojimas gali būti leidžiamas tik su sąlyga, kad, pirma, jis pateisinamas privalomuoju bendrojo intereso pagrindu ir, antra, laikomasi proporcingumo principo, o tai reiškia, kad jis turi būti tinkamas nuosekliai ir sistemiškai užtikrinti siekiamo tikslo įgyvendinimą ir neviršyti to, kas būtina jam pasiekti, be to, neturi būti neproporcingas šiam tikslui (šiuo klausimu žr. 2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 65 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

52 Šiuo atveju, kalbant apie privalomąjį bendrojo intereso pagrindą, iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamomis nacionalinės teisės nuostatomis siekiama saugoti ir puoselėti Lietuvos Respublikos valstybinę kalbą, o tai yra teisėtas tikslas, kuriuo

remiantis iš esmės galima pateisinti Sąjungos teisėje įtvirtintų pagrindinių laisvių apribojimą (pagal analogiją žr. 2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 67–70 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

53 Iš tiesų pagal ESS 3 straipsnio 3 dalies ketvirtą pastraipą ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 22 straipsnį Sąjunga gerbia turtingą savo kultūros ir kalbų įvairovę, o pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį ji taip pat gerbia valstybių narių nacionalinį savitumą, kurio dalis yra atitinkamos valstybės narės oficialiosios kalbos apsauga (2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 68 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

54 Dėl to, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamomis nacionalinės teisės nuostatomis galima užtikrinti šio teisėto tikslo – saugoti ir puoselėti lietuvių kalbą – įgyvendinimą ir ar jos neviršija to, kas būtina šiam tikslui pasiekti, taip pat nėra jam neproporcingos, reikėtų pasakyti, kad galiausiai nacionalinis teismas, kuris vienintelis kompetentingas vertinti faktines pagrindinės bylos aplinkybes ir aiškinti nacionalinės teisės aktus, turi nustatyti, ar tokios teisės nuostatos atitinka šias sąlygas, ir, jei taip – kiek (pagal analogiją žr. 2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 72 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

55 Vis dėlto Teisingumo Teismas, kuris turi pateikti naudingą atsakymą nacionaliniam teismui, siekdamas padėti priimti sprendimą, yra kompetentingas pateikti gaires, grindžiamas pagrindinės bylos medžiaga bei rašytinėmis pastabomis, kurios jam buvo pateiktos (pagal analogiją žr. 2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 73 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

56 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, pirma, kad valstybės narės teisės aktų nuostatos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, yra tinkamos tikslui – saugoti ir puoselėti šios valstybės narės oficialiąją kalbą – įgyvendinti. Iš tiesų jomis asmenys, kuriems taikomas šis kalbos reikalavimas, skatinami šia kalba bendrauti su mokiniais, jų tėvais ir visuomene apskritai, o administracijos darbuotojai – atitinkamai su nacionalinėmis viešojo administravimo institucijomis.

57 Be abejonės, minėtas teisės aktų nuostatas galima laikyti tinkamomis šiam tikslui pasiekti, tik jeigu jomis iš tikrųjų norima jį pasiekti ir jeigu jos įgyvendinamos nuosekliai ir sistemingai (2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 75 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

58 Panašu, kad taip yra ir aptariamu atveju, nes, kaip matyti iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos taikomos ne tik visoms Lietuvoje veikiančioms ugdymo įstaigoms, bet ir visiems jų darbuotojams, kuriems darbo reikalais tenka, be kita ko, nuolat bendrauti su kitais asmenimis, taip pat pildyti tipinių dokumentų formas.

59 Antra, dėl to, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos (visų pirma – jose numatytas kalbos reikalavimas) yra būtinos, reikėtų priminti, kad pagrindinę laisvę ribojančios priemonės nėra pateisinamos, jeigu siekiamą tikslą galima pasiekti mažiau ribojančiomis priemonėmis (šiuo klausimu žr. 2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 81 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

60 Šiomis aplinkybėmis, nors valstybės narės turi plačią diskreciją rinktis priemones, kuriomis galima pasiekti savo oficialiosios kalbos apsaugos politikos tikslų (nes tokia politika išreiškia nacionalinį savitumą, kaip tai suprantama pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį), šia diskrecija negalima pateisinti to,

kad asmenų teisės, numatytos jų pagrindines laisves įtvirtinančiose Sutarčių nuostatose, būtų labai suvaržytos (2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 83 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

61 Šiuo atveju, nors Lietuvos Respublika, kaip matyti iš jos teisės aktų nuostatų, siekia kuo geriau saugoti ir puoselėti savo valstybinę kalbą, nėra įrodyta, kad, kaip pažymėta generalinio advokato išvados 54 punkte, užsibrėžto tikslo būtų galima lygiai taip pat veiksmingai pasiekti ir mažiau ribojančiomis priemonėmis, nei pagrindinėje byloje nagrinėjamas kalbos reikalavimas.

62 Taigi reikia pripažinti, kad pats pagrindinėje byloje nagrinėjamas kalbos reikalavimas atitinka būtinumo sąlygą.

63 Vis dėlto nagrinėjant šią sąlygą taip pat reikia atsižvelgti į nacionalinės teisės nuostatose reikalaujamą įrodinėjimo, kad šis kalbos reikalavimas yra įvykdytas, tvarką.

64 Šiuo klausimu atsakydamas į šio sprendimo 27 punkte nurodytą prašymą pateikti informacijos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad nacionalinės teisės aktuose numatyta, jog asmuo, ketinantis įrodyti reikalaujamą lietuvių kalbos mokėjimo lygį, privalo pateikti Lietuvos nacionalinės švietimo agentūros išrašytą pažymėjimą, patvirtinantį, kad Lietuvos teritorijoje organizuojamas kalbos egzaminas yra išlaikytas.

65 Be abejonės, pažymėjimo pateikimas gali būti reikalaujamų kalbos žinių vertinimo kriterijus (pagal analogiją žr. 2015 m. vasario 5 d. Sprendimo *Komisija / Belgija*, C-317/14, EU:C:2015:63, 27 punktą). Vis dėlto reikia pripažinti, kad tai, jog kandidatas eiti pareigas privačioje ugdymo įstaigoje gali įrodyti, kad įvykdė nustatytą kalbos mokėjimo reikalavimą, tik gavęs šį pažymėjimą, kaip antai reikalaujamą Lietuvos teisės aktuose, viršija tai, kas būtina teisėtam tikslui pasiekti, nes nelieka galimybių atsižvelgti į kitoje valstybėje narėje gauto pažymėjimo ar diplomo turėtojo žinių lygį, kurį gali patvirtinti tas pažymėjimas ar diplomas įvertinus studijų, kurių baigimas juo patvirtinamas, pobūdį ir trukmę (pagal analogiją žr. 2015 m. vasario 5 d. Sprendimo *Komisija / Belgija*, C-317/14, EU:C:2015:63, 29 punktą).

66 Šiomis aplinkybėmis nacionalinės teisės nuostatos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, pagal kurias asmenys, kuriems jos skirtos, siekdami įrodyti reikalaujamą valstybinės kalbos mokėjimo lygį, privalo pateikti atitinkamos valstybės narės įstaigos išrašytą pažymėjimą, patvirtinantį, kad jos teritorijoje organizuojamas kalbos egzaminas yra išlaikytas, viršija tai, kas būtina teisėtam tikslui pasiekti (tačiau tai dar turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas).

67 Trečia, dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų nacionalinės teisės nuostatų proporcingumo siaurąja prasme reikia priminti, kad bendrojo intereso tikslo, kaip antai oficialiosios kalbos apsaugos ir puoselėjimo, turi būti siekiama nacionaline priemone, paisant Sutartyse įtvirtintų pagrindinių teisių ir principų, su kuriais ši priemonė yra susijusi, nustatant pusiausvyrą tarp, viena vertus, šio bendrojo intereso tikslo ir, kita vertus, nagrinėjamų teisių ir principų, siekiant užtikrinti, kad tos priemonės sukelti nepatogumai nebūtų neproporcingi nurodytiems tikslams (pagal analogiją žr. 2025 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Slagelse Almennyttige Boligselskab, Afdeling Schackenborgvænge*, C-417/23, EU:C:2025:1017, 168 punktą).

68 Vadinasi, jei valstybė narė, siekdama saugoti ir puoselėti savo oficialiąją kalbą, ketina privačių ugdymo įstaigų mokytojams ir tam tikriems administracijos darbuotojams nustatyti kalbos reikalavimą, kartu ji turi užtikrinti šio bendrojo intereso tikslo ir iš SESV 49 straipsnio kylančių

teisių pusiausvyrą. Ją pasiekti padėtų, pavyzdžiui, nacionalinės teisės aktuose numatyta galimybė oficialiosios kalbos mokėjimo lygį pasiekti laipsniškai jau įsidarbinus, taip pat reikalaujamo kalbos mokėjimo lygio sumažinimas, atsižvelgiant į darbo santykių trukmę, arba šio kalbos reikalavimo išimtis pateisinama atitinkamomis aplinkybėmis, visų pirma tuomet, kai dėl laisvų pareigų nesikreipia nė vienas visus reikalavimus atitinkantis kandidatas (šiuo klausimu žr. 2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 84 ir 85 punktus).

69 Nagrinėjamu atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas kalbos reikalavimas taikomas visiems privačios ugdymo įstaigos mokytojams ir administracijos darbuotojams, kuriems tenka nuolat bendrauti su visuomene ir viešojo administravimo institucijomis, nuo jų darbo pradžios ir neatsižvelgiant į darbo sutarties trukmę, šiuo atžvilgiu nenumatant jokių išimčių ar reikalavimų sušvelninimo.

70 Atsižvelgiant į tai, atrodo, jog pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos neatitinka proporcingumo principo siaurąja prasme, nes jos nėra proporcingos siekiamam tikslui (tačiau tai turi įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas).

71 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti: SESV 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad tuomet, kai jis taikomas, nedraudžiamos valstybės narės teisės aktų nuostatos, pagal kurias privati ugdymo įstaiga, tarptautinę vidurinio ugdymo programą, taip pat tarptautinio bakalaureato pradinio ir pagrindinio ugdymo programas vykdanti ne šios valstybės narės valstybine kalba, privalo patikrinti, ar jos mokytojai ir administracijos darbuotojai, kuriems tenka nuolat bendrauti su visuomene ir viešojo administravimo institucijomis, atitinka reikalavimą vidutiniu lygiu mokėti šią valstybinę kalbą, su sąlyga, kad šios teisės aktų nuostatos pateisinamos, kad būtų galima ją saugoti ir puoselėti ir yra būtinos bei proporcingos šiam tikslui pasiekti. Ši sąlyga nėra įvykdyta, kai minėtos teisės aktų nuostatos be jokių išimčių ar reikalavimų sušvelninimo taikomos visiems asmenims, kuriems yra skirtos, ir juos įpareigoja (kad įrodytų reikalaujamą valstybinės kalbos mokėjimo lygį) pateikti atitinkamos valstybės narės įstaigos išrašytą pažymėjimą, patvirtinantį, kad jos teritorijoje organizuojamas kalbos egzaminas yra išlaikytas.

Dėl trečiojo klausimo

72 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2005/36 53 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad tuomet, kai ji taikoma, draudžiamos valstybės narės teisės aktų nuostatos, pagal kurias privačios ugdymo įstaigos, tarptautinę vidurinio ugdymo programą, taip pat tarptautinio bakalaureato pradinio ir pagrindinio ugdymo programas vykdančios ne šios valstybės narės valstybine kalba, mokytojams taikomas reikalavimas mokėti šią valstybinę kalbą vidutiniu lygiu.

73 Reikėtų priminti, kad pagal Direktyvos 2005/36 2 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą tos direktyvos nuostatos taikomos visiems valstybės narės piliečiams, pageidaujantiems užsiimti reglamentuojama profesija kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje jie įgijo savo profesinę kvalifikaciją.

74 Be to, pagal jos 53 straipsnio 1 dalį specialistai, kurių profesinė kvalifikacija pripažinta, turi mokėti kalbas, būtinas užsiimti profesine veikla priimančiojoje valstybėje narėje.

75 Taigi šiuo atveju, siekdamas patikrinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas ginčas patenka į Direktyvos 2005/36 53 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia turi išsiaiškinti, ar VTM mokytojai, ne Lietuvos piliečiai, profesinę kvalifikaciją įgijo kitose valstybėse narėse nei Lietuvos Respublika, o jų profesinė kvalifikacija buvo pripažinta pastarojoje valstybėje narėje.

76 Atsižvelgiant į šią pastabą, reikia konstatuoti, kad, turint omenyje mokymo svarbą įgyvendinant valstybės narės kalbos saugojimo ir puoselėjimo politiką, taip pat tai, kad mokytojams tenka esminis vaidmuo ne tik ugdymo procese, bet ir dėl įsitraukimo į kasdienį mokyklos gyvenimą, taip pat ypatingų santykių su mokiniais, reikalavimą mokėti valstybės narės, kurioje jie verčiasi savo profesija, oficialiąją kalbą galima laikyti sąlyga, pagal kurią reikalaujama mokėti kalbas, būtinas užsiimti profesine veikla, kaip tai suprantama pagal
Direktyvos 2005/36 53 straipsnio 1 dalį (pagal analogiją žr. 1989 m. lapkričio 28 d. Sprendimo *Groener*, C-379/87, EU:C:1989:599, 19–21 punktus).

77 Vis dėlto reikia turėti omenyje tai, kad Direktyva 2005/36 turi būti aiškinama paisant Sąjungos teisėje, visų pirma – SESV 49 straipsnyje, garantuojamų pagrindinių laisvių tuo atveju, kai (kaip yra pagrindinėje byloje) pagal valstybės narės teisės aktų nuostatas jos teritorijoje įsteigtos ugdymo įstaigos privalo užtikrinti, kad jose dirbantys mokytojai atitiktų konkretų reikalavimą mokėti kalbą.

78 Taigi tokių teisės aktų nuostatų atitiktį Direktyvos 2005/36 53 straipsnio 1 daliai, siejamai su SESV 49 straipsniu, reikėtų vertinti remiantis tais pačiais kriterijais, kurie taikomi nagrinėjant šių teisės aktų nuostatų atitiktį SESV 49 straipsniui ir nurodytais šio sprendimo 51–68 punktuose, kitaip tariant, reikia patikrinti, ar minėtos teisės aktų nuostatos pateisinamos siekiant saugoti ir puoselėti atitinkamos valstybės narės oficialiąją kalbą ir yra būtinos bei proporcingos šiam tikslui pasiekti.

79 Dėl išsamumo reikia pažymėti, kad Direktyvos 2005/36 53 straipsnio 3 dalyje numatyta, jog šio straipsnio 1 dalyje nustatytos pareigos atitikties tikrinimas gali būti nustatytas ir kitoms profesijoms, nesusijusioms su pacientų saugumu, jeigu yra „didelių ir konkrečių abejonių“ dėl tinkamo specialisto kalbos mokėjimo, jam siekiant užsiimti pageidaujama profesine veikla.

80 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2005/36 53 straipsnio 1 dalis, siejama su SESV 49 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad tuomet, kai ji taikoma, nedraudžiamos valstybės narės teisės aktų nuostatos, pagal kurias privačios ugdymo įstaigos, tarptautinę vidurinio ugdymo programą, taip pat tarptautinio bakalaureato pradinio ir pagrindinio ugdymo programas vykdančios ne šios valstybės narės valstybine kalba, mokytojams taikomas reikalavimas mokėti šią valstybinę kalbą vidutiniu lygiu, su sąlyga, kad šios teisės aktų nuostatos pateisinamos siekiant ją saugoti ir puoselėti ir yra būtinos bei proporcingos šiam tikslui pasiekti. Ši sąlyga nėra įvykdyta, kai minėtos teisės aktų nuostatos be jokių išimčių ar reikalavimų sušvelninimo taikomos visiems asmenims, kuriems jos skirtos, ir įpareigoja juos (kad įrodytų reikalaujamą valstybinės kalbos mokėjimo lygį) pateikti atitinkamos valstybės narės įstaigos išrašytą pažymėjimą, patvirtinantį, kad jos teritorijoje organizuojamas kalbos egzaminas yra išlaikytas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

81 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **SESV 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis taikomas valstybėje narėje įsteigtai privačiai ugdymo įstaigai, kurioje kitos valstybės narės pilietis turi kapitalo, leidžiančio jam daryti aiškią įtaką tos įstaigos sprendimams ir lemti jos veiklą, kai ši įstaiga įsisteigimo valstybėje narėje už atlygį vykdo tarptautinę vidurinio ugdymo programą, taip pat tarptautinio bakalaureato pradinio ir pagrindinio ugdymo programas.**

2. **SESV 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad tuomet, kai jis taikomas, nedraudžiamos valstybės narės teisės aktų nuostatos, pagal kurias privati ugdymo įstaiga, tarptautinę vidurinio ugdymo programą, taip pat tarptautinio bakalaureato pradinio ir pagrindinio ugdymo programas vykdanti ne šios valstybės narės valstybine kalba, privalo patikrinti, ar jos mokytojai ir administracijos darbuotojai, kuriems tenka nuolat bendrauti su visuomene ir viešojo administravimo institucijomis, atitinka reikalavimą vidutiniu lygiu mokėti šią kalbą, su sąlyga, kad šios teisės aktų nuostatos pateisinamos siekiant ją saugoti ir puoselėti ir yra būtinos bei proporcingos šiam tikslui pasiekti. Ši sąlyga nėra įvykdyta, kai minėtos teisės aktų nuostatos be jokių išimčių ar reikalavimų sušvelninimo taikomos visiems asmenims, kuriems jos skirtos, ir įpareigoja juos (kad įrodytų reikalaujamą valstybinės kalbos mokėjimo lygį) pateikti atitinkamos valstybės narės įstaigos išrašytą pažymėjimą, patvirtinantį, kad jos teritorijoje organizuojamas kalbos egzaminas yra išlaikytas.**

3. **2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo, iš dalies pakeistos 2013 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/55/ES, 53 straipsnio 1 dalis, siejama su SESV 49 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad tuomet, kai ji taikoma, nedraudžiamos valstybės narės teisės aktų nuostatos, pagal kurias privačios ugdymo įstaigos, tarptautinę vidurinio ugdymo programą, taip pat tarptautinio bakalaureato pradinio ir pagrindinio ugdymo programas vykdančios ne šios valstybės narės valstybine kalba, mokytojams taikomas reikalavimas vidutiniu lygiu mokėti šią kalbą, su sąlyga, kad šios teisės aktų nuostatos pateisinamos siekiant ją saugoti ir puoselėti ir yra būtinos bei proporcingos šiam tikslui pasiekti. Ši sąlyga nėra įvykdyta, kai minėtos teisės aktų nuostatos be jokių išimčių ar reikalavimų sušvelninimo taikomos visiems asmenims, kuriems skirtos, ir įpareigoja juos (kad įrodytų reikalaujamą valstybinės kalbos mokėjimo lygį) pateikti atitinkamos valstybės narės įstaigos išrašytą pažymėjimą, patvirtinantį, kad jos teritorijoje organizuojamas kalbos egzaminas yra išlaikytas.**

Biltgen von Danwitz Ziemele

Kumin Gervasoni

Paskelbta 2026 m. vasario 12 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Kancleris
A. Calot Escobar

Kolegijos pirmininkas
F. Biltgen